

Vindar från storstaden

Det blåser storstadsvindar i Östersunds konstliv - åtminstone att döma av vernissagen på flera av de aktuella utställningarna i Östersund.

På Gallerihuset visas under tiden 8-23 september "Two entitled" med glas och målningar av de svenska New York-konstnärerna Hans Frode och Peter Åström, som verkat i USA under 70- och 80-talen.

- Vad vore amerikansk storstad och konst utan neon?

Det är en fråga som direkt inställer sig när man möter Hans Frodes glas-konst. Konstnären tycks bära med sig en urkraft - mähända nordisk? - och försöker lyfta fram dess definitiva mystik med hjälp av tekniskt avancerade konstruktioner, där ljustrålar i smala avlånga glaströr bryter genom råare ytor av rost och jordens övriga pigment. Kompositionen är där stram och självklar. I några av alstren dyker självlysande stenar upp på en mörk botten - dessa ter sig mer som amerikansk konfekt eller rester av sagovärldens stora kungaskatter, ja över huvud taget sådant som en gång fångade det numera vuxna barnet.

I "Naturens förstörelse 1 (Jorden)", kan den tid anas när jord har återtagit sitt och återgått till ett för länge sedan verksamt stadium. Det mänskliga livet ligger som en svald lysande stråle kvar - för stunden överksam - möjlig att sprida och fördela sitt ljus till växande liv. Eller än mer koncentrera sig till ett totalt förstörelseverktyg!

□ ARBETAR MED OLJOR

Peter Åström arbetar med oljor. Här finns också urkraften och mystiken symboliserad genom de mexikanska inspirerade motiven - med tecken, symboler och landskap. Det är en färgrik och glad konst där den egna fantasin får stort spelrum. Målningen "Kaktus" är ingen växt som sticks - den beiga omgivningen lockar till vidare färd i bakom kulisserna. "Organisk form" har inte bara getts ett gigantiskt format - den förleder också till vandring in i det ljusa landskapet.

Peter Åströms konst är inte verklig-hetsfrånvänd - han tar tag i verkliga ting som finns i det dagliga livet på den mexikanska landsbygden. Däremot förenklar och renodlar han de former och känslor han mött. Han lämnar till betraktaren att ta ställning till det som finns och sker.

□ HÅRT JOBB

Hans Frode och Peter Åström berättar att det finns ett 10-tal svenska konstnärer som permanent verkar i New York. Det är ett hårt jobb att klara sig som konstnär, men det finns samtidigt betydligt fler utställnings-möjligheter och knyts fler kontakter än vad som är vanligt under svenska förhållanden.

- Kontrasterna är större, men det finns också en större acceptans - som konstnär kan och får man använda och blanda det material man vill, förklarar Hans Frode, som nu närmast åker tillbaka till New York för att förbereda nästa utställning.

Åsa Lipka Falcks utställning under samma tid på Ahlbergshallen har vissa gemensamma drag med New York-

svenskarnas. Sökandet efter mystiken i den inre världen träder också här klart fram - urkraften, folktron eller religionen.

□ UTAN BÖRJAN OCH SLUT

Åsa Lipka Falck, bördig från Östersund men bosatt i Stockholm sedan slutet av 70-talet, har konstnärlig utbildning bakom sig från Konstfack respektive Konsthögskolan, där hon gick ut 1989. Hon har tidigare haft egna utställningar i Uppsala och Stockholm. En stor inspirationskälla har hon hittat på Bali i den indonesiska övärlden, där hon vistats sex månader det sista året.

Åsa Lipka Falcks målningar utstrålar en frigörande respektlöshet - hon är ingen hyllare av det högtidliga måleriet. Se t.ex. hennes användande av material såsom plywood- eller masonitbitar, där hon förmår ta tillvara naturmaterial på ett konstruktivt sätt. Hon drar sig inte heller för att måla på indonesiskt eller spanskt tidningspapper. Hennes konstverk har ej getts några enskilda namn - numreringarna sitter anspråkslöst nere vid golvsokeln.

□ MÅNGA OLIKA NYANSER

Målningarna går oftast i två kontrastfärger med en mängd olika nyanser: vitt/svart och grått/vitt. Motiven ges på så sätt ett flytande intryck. En groda kan vara två människoprofiler. En blomma kan vara en livmoder. En gren kan vara en spricka och ett vattenflöde en skugga. Eller kanske något helt annat. Det finns ett pulserande liv som skildras - en process som ständigt pågår. Och man blir inte tungsint av Åsas Lipka Falcks målningar, snarare tvärtom.

- Konstverken handlar inte om mig, kommenterar Åsa Lipka Falck, som vill att hennes målningar skall ses som en del i en större enhet - utan början och utan slut.

- Någoting. Ingenting. Det är min programförklaring!

□ IGENKÄNDA AKVARELLER

Från storstadens puls och konstens inre sidor är steget inte längre än några kvarter till en utställning av akvareller av Stina Jacobsson, Frösön. Här orienterar vi oss i det yttre. Vårvintern tar en distinkt form på akvarellpappret - man känner ofelbart igen sig i sluttningar och horisonter. Årstiderna avlöser varandra i de 30-talet bilder, som utställningen omfattar. Fiolspelmän porträtteras i gemytlig samvaro i, vad man kan förmoda, ett äkta jämtländskt kök. Barnet leker inom sandlådans ramkonstruktion. Det hemvävda går igen i penselharens spår. Bilderna har en naturlig plats på Jämtslöjd.

Vid "Vintermorgon" stannar man till där det enkla i akvarellen ger omedelbar utdelning. Här finns ljus temperatur, en fiskmäns första skrik och allt vad Storsjöbygdens vårvinter kan tänkas bjuda.

**Bert-Olof Zackrisson
Margareta Hafstad**

□ De svenska New York-konstnärerna Hans Frode (sittande) och Peter Åström i Östersund. Foto: Bert-Olof Zackrisson.